

OUDERPARTICIPATIE

OOK VOOR VADERS!

Hoe kan je vaders betrekken bij kinderopvang?

© VBJK, PBD Stad Gent, Flora vzw, Gent, 2006

VBJK, Expertisecentrum voor Opvoeding en Kinderopvang

Colofon

Deze brochure werd ontwikkeld in het kader van het ESF-Equalproject "Ecce ama! Childcare in learning networks" en kwam tot stand in een samenwerkingsverband tussen het VBJK, de Pedagogische Begeleidingsdienst van de stad Gent en Flora vzw. Vanuit hun diversiteit aan kennis en praktijk werd op interactieve wijze het instrument dat voor u ligt, stap voor stap opgebouwd en getoetst aan de realiteit.

Jan Peeters (VBJK) nam het initiatief vanuit de ervaringen opgedaan in het project "Mannen in de Kinderopvang" en zorgde samen met Caroline Boudry (VBJK) via de netwerken 'Men in childcare', DECET en het transnationale EQUAL-samenwerkingsverband 'Improving Childcare', voor de internationale uitstraling van dit instrument.

VBJK

Expertisecentrum Opvoeding en Kinderopvang
Raas Van Gaverestraat 67a
9000 Gent
tel: 09 232 47 35
info@vbjk.be
www.vbjk.be

Chris De Kimpe, Marc De Coeyer en Els Meiresone (Pedagogische Begeleidingsdienst van de Stad Gent) toetsten theorie aan praktijk en testten het instrument in een aantal opvanginitiatieven in de stad Gent.

Pedagogische Begeleidingsdienst Stad Gent

Jubileumlaan 215b
9000 Gent
tel: 09 235 09 40
chris.dekimpe@gent.be

Vanessa Meersdom (student UG) voerde een aantal testen uit in opvanginitiatieven verspreid over Vlaanderen;

Katlijn Demuyck (Flora vzw) verzorgde de procesbegeleiding en de redactie van de brochure.

Flora vzw

Gender Consulting & Training

Vooruitgangsstraat 323/7
1030 Brussel
02/204 06 45
katlijn@florainfo.be

Met veel dank aan de initiatieven die bereid waren deze brochure tijdens de ontwikkelingsfase uit te testen:

- Dienst Kinderopvang, Stad Gent: De Dolfijntjes, 't Sloeberken, De Palmboom, De Rakkertjes
- 'Lerende Stad', Stad Antwerpen: Brabbel, Zeppelin
- 'Het Bremhuisje' Knokke

Deze brochure werd gerealiseerd met de steun van het Europees Sociaal Fonds, de Vlaamse Gemeenschap, de Bernard Van Leer Foundation en Kind & Gezin.

Fotografie: Caroline Boudry, Hilde Braet en Jan Peeters

Expertisecentrum voor
Opvoeding & Kinderopvang

INLEIDING

Vind je het belangrijk ouders te betrekken bij kinderopvang? Heb je vragen over hoe je vaders kan stimuleren actief te participeren aan de dagelijkse werking maar heb je eigenlijk nog niet de tijd genomen om hier samen over te reflecteren met je team? Dan is deze handleiding voor jou bestemd!

Deze brochure heeft als eerste doelstelling medewerkers kinderopvang te sensibiliseren over vaderparticipatie. We leggen uit waarom we het belangrijk vinden dat ouderparticipatie zich ook actief naar vaders richt. Tegelijkertijd reiken we een praktisch doe-instrument aan, om met vaderparticipatie aan de slag te gaan. Via een beknopte zelfevaluatie krijg je een realistisch beeld van ouderparticipatie in jullie werking en de plaats van vaders erin. En we geven een heleboel praktische tips mee die medewerkers kinderopvang kunnen inspireren om vaders actiever bij de werking te betrekken. Daarna is het aan jullie, als team, om een concreet actieplan uit te werken.

Deze handleiding is in de eerste plaats geschreven voor verantwoordelijken van kinderdagverblijven. Maar deze brochure kan een inspiratiebron zijn voor iedereen die bezig is met de opvang van jonge kinderen.

Een actieplan om vaders meer bij het initiatief te betrekken, kadert perfect in het Handboek Kwaliteitszorg van jullie werking. Jullie visie en planning over vaderparticipatie kan in het deel over ouderwerking toegevoegd worden.

INHOUD

Voorwoord	3
I. Het belang van ouderparticipatie en de plaats van vaders daarin	5
II. Een instrument om vaderparticipatie te meten: waarom?	9
III. Stappen naar verandering: werkwijze	12
Fase 1: Voorbereiding	13
Fase 2: Testen	15
STAP 1	
algemene indruk van de participatie van vaders en moeders (Luik A)	
STAP 2	
kijk je indruk na (Luik B en C)	
STAP 3	
bespreking van de resultaten	
Fase 3: Actie	19
STAP 1	
uitwerken van een actieplan	
STAP 2	
opvolging en evaluatie	
LUIK A	21
beschrijf voor 1 kind je algemene indruk over de participatie van papa en mama	
LUIK B	22
kruis per kind gedurende een week de dagelijkse contacten met papa en mama aan	
LUIK C	23
kruis per kind gedurende een periode (vb. een trimester), de aanwezigheid van papa en mama op groepsactiviteiten aan	
IV Verdiepingstekst	24
V Uitleg bij de momenten en activiteiten	26
1. Individuele contacten	
2. Groepsactiviteiten	
VI Voorbeelden van ingevulde fiches en interpretatie van mogelijke resultaten	28
Voorbeeld LUIK A: algemene indruk voor 1 kind	
Voorbeeld LUIK B: dagelijkse contacten met papa en mama per kind	
Voorbeeld LUIK C: aanwezigheid van papa en mama op groepsactiviteiten	

HET BELANG VAN OUDERPARTICIPATIE EN DE PLAATS VAN VADERS DAARIN

De positie die ouders innemen binnen kinderdagverblijven is fundamenteel gewijzigd. In de beginjaren van de kinderopvang werden ouders beschouwd als passieve "gebruikers", die hun kind en de opvoeding ervan toevertrouwden aan een professionele dienst. Ouders hadden in die tijd geen toegang tot de leefgroepen en het contact met de begeleiders was minimaal. Mede onder druk van de ouders, die hun plaats als eerste opvoeder opeisten binnen de kinderdagverblijven, is men stilaan geëvolueerd naar een werking waarbij informatie-uitwisseling en overleg tussen ouders en kinderdagverblijf noodzakelijk wordt geacht voor een kwalitatieve opvang. Ouders worden nu gezien als belangrijke partners, die inspraak krijgen in het beleid van kinderdagverblijven. Het 'Handboek kwaliteitszorg' voorziet daarom dat elk kinderdagverblijf een beleid uitwerkt over ouderparticipatie.

Het belang van ouderparticipatie

Ouderparticipatie is in het belang van de kinderen, de ouders én de begeleiders.

Wanneer kinderdagverblijf en ouders goed samenwerken, dan verloopt de overgang van thuis naar opvang veel soepeler voor de **kinderen**. Ouders zijn de eerste en de belangrijkste personen voor hun kind. Zij zijn deskundigen van hun kind en de pedagogische aanpak van begeleiders zal veel meer succes hebben indien ze op deze ouderexpertise is gestoeld. Kinderen profiteren van de samenwerking tussen begeleiders en ouders, want zo worden ze niet opgezadeld met loyaliteitsconflicten.

Kinderopvang is bovendien een ontmoetingsplaats voor ouders. Zij krijgen er de mogelijkheid om andere volwassenen te ontmoeten. Gesprekken over opvoeding verlopen er erg natuurlijk en via de kinderen worden vaak sociale contacten tussen ouders gelegd. Het delen van opvoedingservaringen met andere ouders en professionelen kan voor **ouders** een belangrijke praktische en emotionele steun betekenen, en hun zelfvertrouwen vergroten.

Ouderparticipatie
is in het belang
van de kinderen,
de ouders
én de begeleiders

Voor de **begeleiders** vormt de samenwerking met de ouders een van de boeiendste, maar tegelijk een van de moeilijkste aspecten van de werking. Begeleiders die nauw samenwerken met ouders ervaren dit vaak als een extra ondersteuning, erkenning, waardering en bevruchting van hun werk. Anderzijds worden begeleiders door de samenwerking met ouders geconfronteerd met hun eigen waarden, normen en opvoedingsgewoonten. De wil om aan te sluiten bij de opvoedingsgewoonten van de ouders maakt bovendien dat de werking van het kinderdagverblijf voortdurend in vraag wordt gesteld en bijgesteld.

Een belangrijk aandachtspunt hierbij blijft het oog hebben voor de betrokkenheid en samenwerking met *alle* ouders, ongeacht hun gender¹, hun sociale of culturele achtergrond. Begeleiders spreken ouders best aan op hun specifieke kennis en kunde, en moeten ouders blijven stimuleren en motiveren om mee te werken.

De plaats van vaders in een proces van ouderparticipatie

Tot voor kort behoorde het zorgen voor kinderen tot het domein van de moeder. Vaders hadden vooral een kostwinnersrol. Kinderopvang was in het begin dan ook gericht op het vervangen van de vrouw in haar moederrol, zodat vrouwen met kinderen beschikbaar waren voor de arbeidsmarkt. Echter, de laatste decennia nemen vaders van jonge kinderen meer en meer gezinstaken op zich, waaronder de zorg voor en opvoeding van hun kinderen. Vaderschap werd in vergelijking met moederschap tot nu toe vrij stiefmoederlijk behandeld: denk maar aan de bibliotheken die zijn volgeschreven over moeders en moederschap, terwijl voor vaderschap er tot nu toe niet zoveel belangstelling was. Mannen die een leuke, zorgzame vader willen zijn voor hun kinderen, beschikken niet alleen over weinig geschreven informatiebronnen; het ontbreekt hen ook vaak aan rolmodellen: hun vaders pakten het meestal helemaal anders aan. Over welke aanspreekpunten beschikt een jonge vader? Waar moet hij terecht met vragen? Met wie kan hij ervaringen uitwisselen over het zorgen voor zijn jonge kinderen in een samenleving die eigenlijk nog niet helemaal is ingesteld op mannen in een zorgende rol?

Ongetwijfeld kunnen begeleiders van kinderdagverblijven deze leemte mee helpen invullen. Zij kunnen de boodschap uitdragen dat ze het belangrijk vinden beide ouders te betrekken bij de werking, door bijvoorbeeld consequent beide ouders uit te nodigen eraan deel te nemen. De begeleiders hebben een enorm potentieel als 'specialisten' die de jonge moeders én vaders kunnen ondersteunen en bij-

¹ Gender slaat op de verschillende eigenschappen en vaardigheden die door een cultuur aan vrouwen en mannen worden toegeschreven.

staan in de opvoeding van hun kinderen. Als begeleiders in het dagelijkse handelen ervan uit gaan dat de vaders evenveel verantwoordelijkheid dragen voor de zorgtaken, worden ze een potentieel aanspreekpunt voor de jonge vaders. Dit kan je doen door bijvoorbeeld aan de vaders dezelfde informatie te verstrekken als aan de moeders. Of nog door alert te zijn voor hun specifieke ervaringen en door contact te stimuleren tussen de vaders in het kinderdagverblijf. De relatie tussen kind en vader, het vaderen zelf en de dagelijkse praktijk in het kinderdagverblijf zullen er alleen maar beter van worden.

Er mag niet worden uitgegaan van een ideaal model waaraan elk ouderpaar zou moeten beantwoorden. Hoe ouders de zorg- en huishoudelijke taken verdelen is een strikt persoonlijke keuze. Begeleiders moeten openstaan voor de maatschappelijke evoluties op dit vlak, maar tegelijkertijd de individuele keuzes van de ouders respecteren. Alleen dan kunnen ze vaders en moeders ondersteunen in het zoeken naar de voor hen meest gepaste manier waarop ze hun eigen vader- en moederrol invullen.

De begeleiders hebben een enorm potentieel om jonge moeders én vaders te ondersteunen en bij te staan in de opvoeding van hun kinderen.

Tips

- Nodig steeds vaders én moeders uit bij contacten met het kinderdagverblijf
- Zorg dat papa's zichtbaar zijn in het visuele materiaal dat jullie gebruiken in de werking: staan er ook papa's op de posters en folders? Staan er papa's in het fotoboek van de activiteiten?
- Overloop bij de intake of het eerste tevredenheidsgesprek met beide ouders welke taken zij willen opnemen of hoe ze betrokken kunnen worden bij de werking.
- Ouders kunnen de rol van "meter" of "peter" opnemen voor nieuwe vaders en moeders: ouders kunnen nieuwe ouders rondleiden en informeren rond de werking, ze kunnen de nieuwe ouders uitnodigen om mee te werken aan een werkgroep etc...

EEN INSTRUMENT OM VADER- PARTICIPATIE TE METEN: WAAROM?

De overgrote meerderheid van begeleiders in kinderopvanginitiatieven is ervan overtuigd dat het belangrijk is om vaders bij de werking te betrekken: belangrijk voor het kind, de vader, de moeder en de werking. Waarom dan een instrument dat precies dit zou moeten meten?

Onze overtuigingen over de taakverdeling tussen vaders en moeders zijn geëvolueerd, nu moeten die ook nog omgezet worden in een aangepaste praktijk.

Stereotypen over de verschillen tussen mannen en vrouwen zitten diep ingebakken in onze cultuur. Vaak zijn onze overtuigingen hierover vooruitstrevender dan ons dagelijks handelen. Dat verklaart waarom we vaak denken dat we goed bezig zijn, terwijl uit onderzoek en observaties blijkt dat – net zoals op zoveel andere domeinen – ook in de kinderopvang vaak onbewust gehandeld wordt vanuit traditionele rolpatronen. Men kan ervan overtuigd zijn dat het belangrijk is om vaders bij de zorg voor jonge kinderen te betrekken, maar puur uit gewoonte toch de belangrijke informatie over het kind vooral bespreken met de moeder. Onze overtuigingen over de taakverdeling tussen vaders en moeders zijn geëvolueerd, nu moeten die ook nog omgezet worden in een aangepaste praktijk. Dat gebeurt niet zomaar vanzelf, daar is een extra inspanning voor nodig. Vandaar dit instrument, ontworpen om kinderdagverblijven te helpen bij het uitbouwen en in praktijk brengen van vaderparticipatie.

Waarom zijn vaders nodig: de positieve effecten van betrokkenheid van vaders

Gebaseerd op onderzoek van een overzichtsartikel van Michael Lamb en Charlie Lewis (supporting fathers 2004), de twee toonaangevende wetenschappers over onderzoeken naar vaders van het ogenblik

Positieve impact op de vaders

Mannen voelen zich psychologisch beter naarmate ze meer

- tijd spenderen met hun kinderen
- betrokken zijn bij geboorte van hun kind

Stabiliteit van de relatie met partner

Betrokkenheid bij kinderen

- verstevigt de relatie
- vermindert familiaal geweld

Effect op arbeidsmarkt

- Door delen van opvoedingstaken kan vrouw ook werken en moet man minder lang werken
- Mannen leren belangrijke 'soft skills' aan: empathie, communicatievaardigheden
- Loonverschillen tussen mannen en vrouwen zullen geleidelijk verdwijnen

Verbreden van het beeld van het man zijn

- Op maatschappelijk vlak
- Voor de individuele man

Positieve invloed op de moeders

- Grotere vrijheid
- Meer tijd en energie
- Status van vrouwen verhoogd
- Schuldgevoel over falen in opvoeding wordt niet meer alleen gedragen

Positieve impact op de ontwikkeling van kinderen

- Zich geaccepteerd weten door de vader
- Minder geweld op kinderen
- Twee is beter dan één
- Positieve rolmodellen voor jongens, minder antisociaal gedrag bij meisjes, minder tiener zwangerschappen

Armoede bij kinderen (voornaamste risicofactor voor kinderen)

- Twee inkomensfamilie: garantie voor economische veiligheid
- Vaders die betrokken zijn, blijven financieel in kinderen investeren

Betrokken vaders

- Nemen beslissingen die beter aansluiten bij noden kinderen (gezondheid, school)
- Kunnen een belangrijke inbreng hebben in kinderopvang en andere buurtorganisaties die voor kinderen werken
- Engagement van betrokken vaders in de lokale gemeenschap is groter

- Engagement van betrokken vaders in de lokale gemeenschap is groter

Opvoeding en onderwijs

Kinderen met betrokken vader

- presteren beter op school
- hebben meer zelfvertrouwen en dit maakt dat ze meer vrienden hebben en over meer sociale vaardigheden beschikken

Minder sociale kosten

- Minder uitgaven als gevolg van terugdringen van kinderarmoede, geweld, ongewenste zwangerschap en criminaliteit
- Zorgende mannen raken ook minder vlug sociaal uitgesloten

STAPPEN NAAR VERANDERING: WERKWIJZE

De methode en het instrument zijn flexibel te gebruiken: je kan ze aanpassen aan de specifieke realiteit van het kinderdagverblijf. Het instrument bestaat hoofdzakelijk uit een fiche, waarmee de praktijk geëvalueerd wordt door eenvoudigweg te turven. De methode legt uit op welke manieren de fiche gebruikt kan worden. Het resultaat dient als uitgangspunt van een concreet actieplan: wat reeds goed loopt kan worden versterkt en veralgemeend en, waar nodig, kunnen nieuwe acties ondernomen worden.

De actieve betrokkenheid van het hele team is hierbij cruciaal: het zijn in de eerste plaats begeleiders die turven, en samen in team evalueren en afspraken maken voor de toekomst. De verantwoordelijke moet ervoor zorgen dat het team gemotiveerd blijft en ondersteund wordt bij de inspanningen.

Overzicht werkwijze

FASE 1: **VOORBEREIDING**

FASE 2: **TESTEN**

STAP 1: beschrijf je algemene indruk van de participatie van vaders en moeders (Luik A)

STAP 2: kijk je algemene indruk na (Luik B en C)

STAP 3: terugkoppeling resultaten steekproef op teamniveau

FASE 3: **ACTIE**

STAP 1: actieplan vaderparticipatie wordt opgesteld

STAP 2: opvolging en evaluatie

FASE I: **VOORBEREIDING**

ACTIES:

1. team leest brochure
2. bespreking in teamvergadering
3. bespreking van definities momenten en activiteiten

RESULTAAT

- draagvlak wordt gecreëerd en terminologie is voor iedereen duidelijk

TIJDSBESTEDING

- 1 teamvergadering

BESCHIKBAAR MATERIAAL

- verdiepingstekst
- V: Uitleg bij de momenten en activiteiten
- DVD 'Childcare Stories' (VBJK)
- Groepsgesprek met stellingen (zie Tip)

Het is belangrijk dat alle teamleden voor de bespreking in het team, ten minste de brochure even hebben doorgenomen en de inleiding hebben gelezen. De bedoeling van deze eerste bespreking is een draagvlak voor vaderparticipatie creëren binnen het team en duidelijkheid te scheppen over de definities van de momenten en activiteiten die geanalyseerd moeten worden.

Een **draagvlak** creëren binnen het team vooraleer men aan een 'veranderingsproces' begint, is essentieel. Een draagvlak houdt in dat het team de verandering mee 'draagt' en het niet ervaart als iets wat hen wordt opgelegd. De teamleden moeten overtuigd zijn van het nut van de inspanning, wil die constructief verlopen en tot concrete realisaties leiden. Vandaar dat het belangrijk is tijd uit te trekken om vaderparticipatie in het team door te praten. Wat houdt het in? Wat willen wij als team ermee bereiken? Waarom is het nodig om eerst onze praktijk te evalueren? Een gemotiveerd team zal met de nodige creativiteit met het instrument aan de slag gaan.

Het is belangrijk ook voldoende tijd uit te trekken om de **definities van de momenten en activiteiten** met het team te overlopen. Onder V: uitleg bij de momenten en activiteiten, vind je een leidraad die jullie kunnen gebruiken om meer duidelijkheid te scheppen over wat jullie bijvoorbeeld verstaan onder 'wennen' of 'dagelijkse contacten'.

Tips

Wil je meer info om deze materie met het team aan te pakken? Gebruik dan de verdiepingstekst of bekijk samen de DVD 'Childcare Stories'.

Je kan ook gebruik maken van onderstaande stellingen om de discussie in je team op gang te trekken. Het werkt vaak beter om inhoudelijke materies te benaderen vanuit de directe praktijk dan vanuit theoretische concepten. De discussie zal stof genoeg opleveren om de link te kunnen maken naar visie en doelstellingen over vaderparticipatie.

Werkwijze: kopieer de stellingen op een blad apart. Verdeel het team in drie groepjes en laat elk groepje discussiëren over één van de stellingen. Het blad kunnen ze gebruiken om op te noteren. Geef ze hier even de tijd voor, en laat ze vervolgens het resultaat van hun debat terugkoppelen naar de hele groep. De andere groepen kunnen dan vragen stellen en aanvullen met hun eigen meningen.

- "Wanneer meer mannen in de kinderopvang zouden werken, zullen vaders zich automatisch meer betrokken voelen bij hun kind in de opvang."
- "Wanneer beide ouders het kind komen ophalen, zijn het de vaders die zich afzijdig houden en zich minder op hun gemak voelen."
- "Het gedrag van de begeleidster en haar kijk op de taakverdeling tussen mannen en vrouwen bepalen voor een deel het gedrag van de vaders."

FASE 2: **TESTEN**

STAP I

ALGEMENE INDRUK VAN DE PARTICIPATIE VAN VADERS EN MOEDERS (Luik A)

ACTIES

1. team spreekt werkmethode en antwoordcategorieën af
2. team past fiches aan de realiteit van de werking aan
3. team vult tijdens teamvergadering voor een aantal of alle kinderen een individuele fiche in (luik A)
4. team bespreekt ingevulde fiches

RESULTAAT

- instrument is uitgetest en klaar voor gebruik
- algemene indruk over ouderparticipatie

TIJDSBESTEDING

- 1 teamvergadering

BESCHIKBAAR MATERIAAL

- Luik A (versie in WORD beschikbaar op de site www.vbjk.be)
- VI: voorbeelden van ingevulde fiches en interpretatie van mogelijke resultaten

Op de tweede teamvergadering kan het team aan de slag gaan met Luik A van het instrument. De bedoeling van deze vergadering is dubbel: het instrument moet aangepast worden aan de realiteit van de werking. Dat gebeurt door de momenten en de activiteiten die op de fiches vermeld staan, aan te passen of aan te vullen. Verder moet het team afspraken maken wat betreft de antwoordcategorieën. Dan pas kan Luik A ingevuld worden. De bedoeling is dat in groep te doen, om het invullen te testen en om een eerste indruk te krijgen van hoe het in de werking over het algemeen gesteld is met ouderparticipatie en vaderparticipatie daarbinnen.

mogelijke antwoordcategorieën:

- 1 mama/papa was zelden aanwezig en niet actief betrokken
- 2 mama/papa was zelden aanwezig en actief betrokken
- 3 mama/papa was regelmatig aanwezig en niet actief betrokken
- 4 mama/papa was regelmatig aanwezig en actief betrokken
- 5 mama/papa was altijd aanwezig en niet actief betrokken
- 6 mama/papa was altijd aanwezig en actief betrokken

Wat betreft de **antwoordcategorieën** stellen we voor dat jullie vooral gaan kijken naar aanwezigheid en betrokkenheid om ouderparticipatie te meten. Het is belangrijk om deze te onderscheiden: aanwezigheid van een ouder garandeert immers niet dat hij of zij ook actief betrokken is bij de werking. Omgekeerd kan een ouder weinig aanwezig zijn, maar wel actief betrokken zijn in bijvoorbeeld het bestuur. Bij aanwezigheid kan je onderscheid maken tussen: nooit aanwezig, regelmatig aanwezig en altijd aanwezig. Bij betrokkenheid kan je onderscheid maken tussen actief en niet actief betrokken.

Wat willen wij als team ermee bereiken? Waarom is het nodig om eerst onze praktijk te evalueren? Een gemotiveerd team zal met de nodige creativiteit met het instrument aan de slag gaan.

Het is belangrijk ook voldoende tijd uit te trekken om de definities van de momenten en activiteiten met het team te overlopen. Onder Annex 1: Uitleg bij de momenten en activiteiten, vind je een leidraad die jullie kunnen gebruiken om meer duidelijkheid te scheppen over wat jullie bijvoorbeeld verstaan onder 'wennen' of 'dagelijkse contacten'.

Vervolgens kan het team gezamenlijk **Luik A** invullen: elke begeleider vult voor minstens 2 kinderen die momenteel in zijn of haar leefgroep zitten, luik A van de individuele fiche in.

Kies bij voorkeur ouders waar je een verschillend soort contact mee hebt. Kijk bij het invullen terug op de gehele periode dat het kind onder je verantwoordelijkheid viel en vul zo nauwgezet mogelijk in: in welke mate waren de mama respectievelijk de papa betrokken bij alle opgesomde contacten en activiteiten. Voor de individuele contacten die de verantwoordelijke op zich nam, kan je best nagaan bij de verantwoordelijke wie er van het ouderpaar betrokken was. Ook de verantwoordelijke van de werking vult een aantal fiches in op basis van haar of zijn observaties.

Een degelijke voorbereiding zal jullie achteraf veel tijd besparen bij het interpreteren van de resultaten: het team zal op een gelijkaardige manier de fiches invullen en elkaars resultaten beter begrijpen.

STAP 2

KIJK JE INDRUK NA (Luik B EN C)

ACTIES

1. de begeleiders registreren de individuele contacten met de ouders van alle kinderen (Luik B) gedurende vijf opvangdagen
2. de begeleiders en/of de verantwoordelijke registreren de deelname aan de groepsactiviteiten van de ouders van een aantal of alle kinderen (Luik C) gedurende één trimester

RESULTAAT

- ouderparticipatie wordt gemeten gedurende een bepaalde periode

TIJDSBESTEDING

- doorlopend gedurende 1 week
- 5' tijdens elke teamvergadering in de loop van het trimester

BESCHIKBAAR MATERIAAL

- Luik A (versie in WORD beschikbaar op de site www.vbjk.be)
- VI: voorbeelden van ingevulde fiches en interpretatie van mogelijke resultaten

Luik A heeft als doel een algemene indruk te krijgen van de contacten die je hebt met de ouders van een aantal kinderen. Deze algemene indruk is echter moeilijk te verifiëren indien er geen precieze data zijn bijgehouden van alle mogelijke contacten. Het is daarom bijzonder interessant om je indruk eens na te kijken. Daarvoor dient **Luik B**: de begeleiders registreren hierop gedurende de loop van vijf opvangdagen per leefgroep voor alle kinderen, alle individuele contacten met mama én papa.

Kies bij voorkeur een zo representatief mogelijke week. Je herhaalt deze oefening best drie maal (drie verschillende weken in een periode van ongeveer twee maanden) om zeker te zijn dat de resultaten representatief zijn.

Daarnaast is het belangrijk zicht te krijgen op de participatie aan de groepsactiviteiten. Daarvoor dient **Luik C**. De begeleiders registreren gedurende een bepaalde periode (vb. een trimester) voor alle groepsactiviteiten de aanwezigheid van mama, papa of beide ouders van het kind

Ook hier is het belangrijk dat de verantwoordelijke bij het proces betrokken wordt, door mee te helpen invullen, of door op de teamvergaderingen de begeleiders er systematisch aan te herinneren.

Luik B en C vul je in door kruisjes te plaatsen per individueel contact of per aanwezigheid op een groepsactiviteit. **De verwerking van de resultaten** is zo eenvoudig mogelijk gemaakt: per kolom tel je het aantal kruisjes en je deelt dat door het aantal aanwezige kinderen (voor de breng- en haal momenten) of door het aantal aanwezige mama's dan wel papa's (voor de informatie-uitwisseling tijdens de breng- en haalmomenten). Vergeet hierbij niet de afwezigheden aan te duiden en de ontbrekende ouder te schrappen in het geval van een éénoudergezin, anders kloppen de totalen niet. Het cijfer dat je op deze manier bekomt kan je lezen als percentages: 0,50 of 50 kan je lezen als 50% van de papa's heeft die dag de kinderen gebracht. Je kan de resultaten ook horizontaal per kind lezen. Een voorbeeld van een ingevulde fiche met de mogelijke interpretatie, vindt je onder VI: voorbeelden van ingevulde fiches. Vergeet niet dat het hele kleine aantallen zijn om percentages op te berekenen. De cijfers zijn niet wetenschappelijk representatief, maar geven wel een indicatie van de algemene tendens.

Opmerking

Aangezien het bij dit instrument erom gaat binnen de ouderparticipatie een onderscheid te kunnen maken tussen de betrokkenheid van moeders en vaders, is er gebruik gemaakt van de termen **mama** en **papa** in plaats van de meer neutrale termen, **ouder 1** en **ouder 2**. Indien het ouderpaar uit **twee ouders van hetzelfde geslacht** bestaat, kan u heel eenvoudig voor dat kind de benoeming aanpassen. Het gaat in elk geval om de persoon of personen die de zorg voor het kind opnemen. Het zijn de ouders die – binnen het kader van de wet – bepalen wie dat zijn.

STAP 3

BESPREKING VAN DE RESULTATEN

ACTIES

1. team bespreekt het verloop van de oefening
2. team legt conclusies per leefgroep samen en formuleert algemene conclusies

RESULTAAT

- team krijgt zicht op de sterkten en zwakten wat betreft de participatie van vaders en moeders

TIJDSBESTEDING

- I teamvergadering

BESCHIKBAAR MATERIAAL

- VI: voorbeelden van ingevulde fiches en interpretatie van mogelijke resultaten

De bespreking van de resultaten kan in twee fases gebeuren. Indien er per leefgroep verschillende begeleiders werken, kunnen die eerst onderling hun individuele resultaten bespreken vooraleer hun bevindingen met het team te delen.

Vervolgens worden de resultaten van alle leefgroepen samengebracht en tijdens een teamvergadering besproken. Daarbij moet in de eerste plaats aandacht gaan naar de beleving: hoe voelde het om de relatie met de ouders op deze manier te bekijken? Zijn er plots onverwachte zaken zichtbaar geworden? Kijken de begeleiders nu misschien anders naar bepaalde dingen?

Door de ingevulde fiches naast elkaar te leggen, verschijnen de individuele verhalen die achter de resultaten schuilgaan. Elk gezin is anders, elke relatie tussen een begeleider en een ouderpaar is anders. De individuele verhalen kunnen heel erg verschillen, maar waarschijnlijk zijn er ook gelijkenissen.

Na het overlopen van de individuele verhalen, kunnen de resultaten per moment en per activiteit bekeken worden. Daardoor krijgt men snel een beeld van waar de zaken goed lopen en waar het schoentje eventueel wringt. Daarbij is niet de wetenschappelijke representativiteit van de steekproef belangrijk, maar wel de analyse of interpretatie ervan. Onder VI vinden jullie een aantal voorbeeldfiches die jullie hierbij op weg kunnen helpen.

Wees niet al te snel tevreden met de resultaten. Zelfs al komt jullie werking zeer goed uit deze oefening, het kan altijd beter! Wat als jullie bv. 70% van de vaders bereiken? Zijn jullie dan tevreden, of vragen jullie je af waarom het met die overige 30% niet wil lukken? Het is niet de bedoeling om na fase 2 te stoppen. Het realiseren van ouderparticipatie is een doorlopende inspanning, waarbij je nooit op je lauweren kan rusten.

FASE 3: ACTIE

STAP 1

UITWERKEN VAN EEN ACTIEPLAN

ACTIES

- 1 team werkt actieplan uit aan de hand van volgende vragen:
- 2 wat loopt goed en willen we behouden?
- 3 wat loopt niet goed en willen we verbeteren?
- 4 wie gaat welke acties ondernemen en wanneer?

RESULTAAT

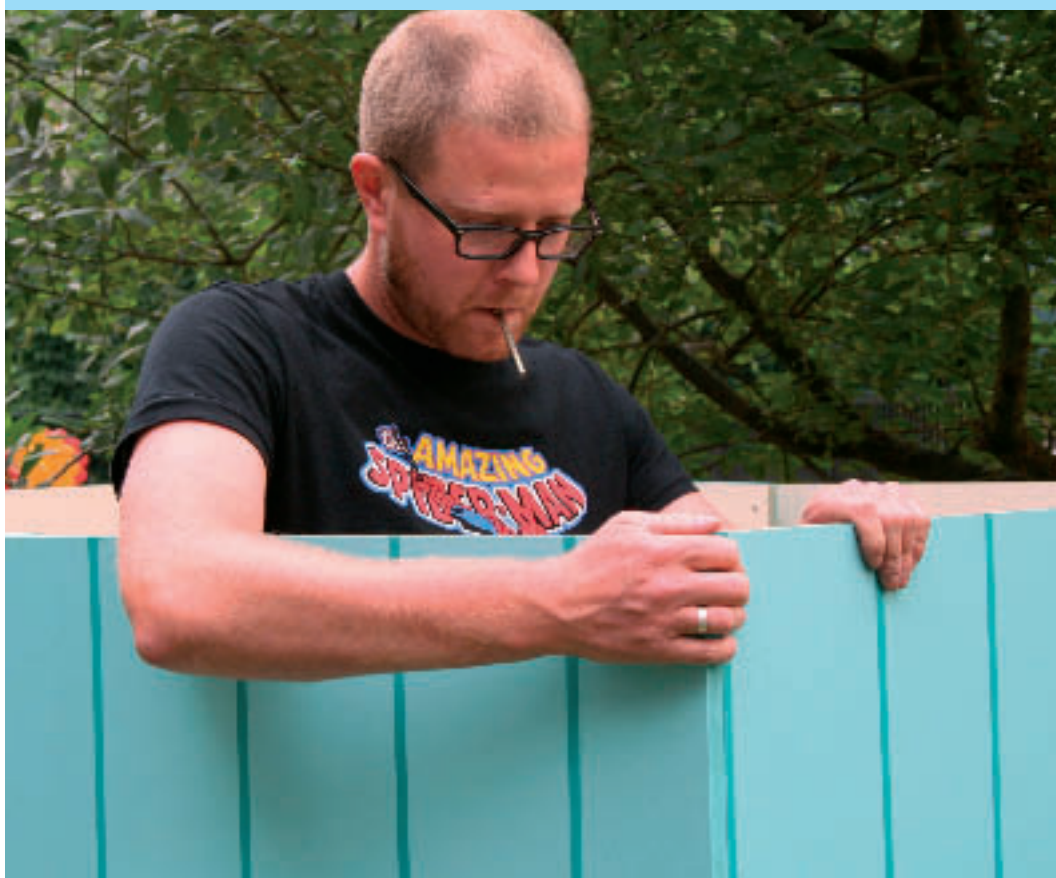
- actieplan over vaderparticipatie met concrete acties

TIJDSBESTEDING

- 1 teamvergadering of verspreid over een aantal opeenvolgende teamvergaderingen

BESCHIKBAAR MATERIAAL

- V: voorbeelden van groepsactiviteiten

Bij het uitwerken van een **concreet actieplan**, zullen de inventiviteit en creativiteit van het team jullie beste raadgevers zijn. Er zijn weinig of geen uitgeteste en betrouwbaar bevonden recepten voor vaderparticipatie voorhanden. De meest logische aanpak is het betrekken van vaders te kaderen in een algemeen beleid van ouderparticipatie. Het voordeel van de fiches is immers dat ze niet alleen een zicht leveren op vaderparticipatie, maar op ouderparticipatie in het algemeen. Indien jullie werking reeds beschikt over een visie en een strategie voor het betrekken van ouders, dan kan je binnen dit kader verder uitwerken wat er moet gebeuren om deze doelstellingen ook voor de vaders te realiseren. Indien jullie niet over een dergelijke uitgewerkte visie beschikken, lijkt het raadzaam daarmee te beginnen en onmiddellijk hierin een vadvriendelijke aanpak te voorzien.

Uit de resultaten van de oefening kan je opmaken wat er al goed loopt. Het is heel belangrijk om dit eerst te benoemen: je wil immers in geen geval dergelijke **'goede praktijken'** in de toekomst zien verwateren. Benoem ze en verstevig ze in jullie actieplan.

Daar waar er leemtes te voorschijn komen die het team wil aanpakken, kunnen **nieuwe acties** geformuleerd worden. Vergeet niet heel duidelijk te benoemen wat jullie willen bereiken met de actie en welke resultaten jullie ervan verwachten.

STAP 2

OPVOLGING EN EVALUATIE

ACTIES

- team volgt tijdens teamvergaderingen systematisch de uitvoering van het actieplan op
- team voert na verloop van een jaar opnieuw Fase 2 uit om de uitvoering van het actieplan te evalueren

RESULTAAT

- actieplan wordt uitgevoerd, geëvalueerd en eventueel bijgesteld

TIJDSBESTEDING

- doorlopend aandachtspunt dat regelmatig terugkeert op de teamvergaderingen

Het actieplan moet uiteraard geëvalueerd worden: zijn de doelstellingen bereikt? Wat kan nog beter? Jullie kunnen daarvoor opnieuw dit instrument gebruiken door bijvoorbeeld na een jaar de test opnieuw uit te voeren. Ook als er nieuwe teamleden bijkomen kan het na verloop van tijd nuttig zijn om de inspanning te herhalen en zo de nieuwe praktijken ter versterking van vaderparticipatie in jullie werking duurzaam te verankeren.

Opmerking

Opmerkingen en ideeën kan je steeds doorsturen naar het volgende e-mail adres: info@vbjk.be. Alle ervaringen met dit instrument, maar ook alle praktijkverhalen (goede en minder goede...) over vaderparticipatie zijn erg welkom!

LUIK A

Versie in word beschikbaar op site: www.vbjk.be

Beschrijf voor 1 kind je algemene indruk rond de participatie van papa en mama.

Begeleider:..... Kind:

Individuele contacten	Mama	Papa
Intake		
Wennen		
Breng- en haalmomenten		
Informatie-uitwisseling (dagelijkse babbel)		
Tevredenheidsgesprekken		
Ondersteunende gesprekken		
Groepsactiviteiten	Mama	Papa
Samen leven		
vb. Feesten		
Koffiemiddag		
Thema-avond		
Opendeurdag		
Ontbijt in leefgroep		
Bekijken van de DVD 'Childcare Stories'		
Samen doen		
Vb. Voorlezen		
Koken in leefgroep		
Uitstapbegeleiding		
Meehelpen inrichten		
Klussen		
Ateliers		
Herstellingen		
Meedenken en beslissen		
vb. Meedenken over inrichting (verfkleur)		
Opstellen programma familiedag		
Oudercomité		
Raad van beheer		

mogelijke antwoordcategorieën:

- 1 mama/papa was zelden aanwezig en niet actief betrokken
- 2 mama/papa was zelden aanwezig en actief betrokken
- 3 mama/papa was regelmatig aanwezig en niet actief betrokken
- 4 mama/papa was regelmatig aanwezig en actief betrokken
- 5 mama/papa was altijd aanwezig en niet actief betrokken
- 6 mama/papa was altijd aanwezig en actief betrokken

Tip

Kleur de 'actief betrokken' antwoorden (even getallen) met **fluostift**; zo krijg je snel een visueel overzicht van de gelijkenissen en verschillen tussen mama en papa.

LUIK C

Versie in word beschikbaar op site: www.vbjk.be

Kruis per kind gedurende een periode (bijv. een trimester) de aanwezigheid van papa en mama op groepsactiviteiten aan.

KINDEREN	mama		papa		mama		papa		TOTAAL	
	mama	papa	mama	papa	mama	papa	mama	papa	mama	papa
Groepsactiviteiten										
Samen leven										
vb. Feesten										
Koffiemiddag										
Thema avond										
Opendeurdag										
Ontbijt in leefgroep										
Samen doen										
vb. Voorlezen										
Koken in leefgroep										
Uitstapbegeleiding										
Meehelpen inrichten										
Klussen										
Meedenken en beslissen										
vb. Meedenken over verfkleur										
Opstellen programma familiedag										
Oudercomité										
Raad van beheer										
Totaal per kind										

VERDIEPINGSTEKST

Vaders betrekken bij kinderopvang: Waarom?

Jan Peeters

Alles wat met kleine kinderen te maken heeft, is lange tijd het terrein geweest van de moeders. Tot in de jaren zeventig besteden opvoedingshandboeken – zoals bvb. Dr. Spock – **nauwelijks aandacht aan de rol van de vader** in de opvoeding van jonge kinderen.

In 1975 verschijnt een boek van een jonge onderzoeker **Michael Lamb: Vaders: De vergeten bijdrage tot de ontwikkeling van het jonge kind**. Dit boek trok de aandacht van onderzoekers en opvoeders op de positieve invloed van vader op de ontwikkeling van jonge kinderen.

Ondertussen zijn we 30 jaar later. We slagen er echter nog onvoldoende in om vaders te laten participeren. Consultatiebureaus en kinderopvangcentra blijven tot op vandaag vrouwenbastions. Bijna alle personeelsleden die er werken, zijn vrouwen. Daarenboven zijn het vooral moeders die aanwezig zijn op ouderbijeenkomsten.

In de voorbije decennia zijn de effecten van (weinig) betrokkenheid van vaders bij de opvoeding van hun kinderen meermaals onderzocht. Michael Lamb heeft, samen met een andere toponderzoeker Charlie Lewis, hiervan een overzicht gemaakt. Praktijkmensen die met vaders werken, hebben vervolgens deze onderzoeken op hun bruikbaarheid getoetst. Dit zijn de meest opvallende **positieve gevolgen van vaderbetrokkenheid** die deze onderzoekers en praktijkmensen ontdekten:

Voor het gezin:

- De partnerrelatie is duurzamer.
- Er komt minder familiaal geweld voor.
- Bij opvoedingsproblemen is er een hogere kans dat er een daadwerkelijke oplossing wordt gevonden omdat moeder en vader gezamenlijk op zoek gaan naar oplossingen

Voor de kinderen:

- Twee inkomensfamilies zijn de beste garantie om kinderen boven de armoedegrens te houden.
 - Vaders die vanaf de geboorte bij hun kinderen betrokken zijn, blijven financieel investeren in hun kinderen. Ook na echtscheiding! In het bijzonder kinderen uit lagere sociaal-economische milieus lopen een groot risico om na echtscheiding in de armoede te geraken.
- Betrokken vaders nemen beslissingen (bvb. schoolkeuze of keuzes die de gezondheid van kinderen beïnvloeden) die beter aansluiten bij de noden van hun kinderen.
- Kinderen presteren beter op school.
- Kinderen hebben meer zelfvertrouwen. Hierdoor hebben ze meer vrienden en ontwikkelen ze hun sociale vaardigheden beter.
- Meisjes hebben minder kans op tienerzwangerschappen.
- Jongens vertonen in de pubertijd minder antisociaal gedrag.

Voor de vaders zelf:

- Mannen die aanwezig waren bij de geboorte van hun kind en veel tijd spenderen met hun kinderen, voelen zich psychologisch beter.
- Zorgende mannen kunnen zichzelf beter behelpen. Na een echtscheiding raken ze minder vlug sociaal geïsoleerd.
- Door te vaderen leren mannen belangrijke 'soft skills', bvb. empathie en communicatievaardigheden. Deze vaardigheden zijn belangrijk op de arbeidsmarkt.
- Het beeld van het man-zijn in de samenleving wordt breder. Op zijn beurt leidt dit tot meer kansen en keuzemogelijkheden voor mannen.

Voor de moeders:

- Vrouwen krijgen meer kansen op de arbeidsmarkt.
- Moeders met een betrokken vader hebben meer tijd en vrijheid.
- Moeders hebben minder schuldgevoel bij problemen in de opvoeding, omdat een betrokken vader de verantwoordelijkheid voor de opvoeding mee op zich neemt.

Voor de samenleving:

- Minder sociale kosten door het terugdringen van kinderarmoede, familiaal geweld, ongewenste zwangerschap en jeugdcriminaliteit.
- De talenten en investeringen in de opleiding van vrouwen worden beter gebruikt.

De voordelen van actief en betrokken vaderen zijn bijzonder groot. We weten bovendien dat de vaderschapsstijl (en moederschapsstijl) vorm krijgt tijdens de eerste levensjaren van het kind. Vaderparticipatie in voorzieningen voor jonge kinderen doet er dus wel degelijk toe!

UITLEG BIJ DE MOMENTEN EN ACTIVITEITEN

Hieronder vinden jullie meer uitleg over wat we precies onder de vermelde contacten en activiteiten verstaan. Je mag de lijst natuurlijk aanpassen. De lijst is zeker niet volledig en misschien is niet alles van toepassing op jullie initiatief.

I. INDIVIDUELE CONTACTEN (ZIE LUIK A)

Intake

Is een oriënterend gesprek tussen de ouder(s) en de verantwoordelijke met als doel te luisteren naar de opvangvraag van de ouder en te peilen naar hun verwachtingen. Dit gesprek wordt gevolgd door een bezoek aan de leefgroep(en) om te eindigen met de beslissing tot inschrijving.

Wennen

Het is een wederzijdse uitwisseling en afstemming van opvoedingsgewoonten tussen de ouder en de (toekomstige) begeleider van het kind waarbij de kennis en kunde van de ouder als eerste opvoeder van het kind centraal staat.

Dagelijkse contacten

Zijn de contacten tijdens de breng- en haalmomenten waarbij de ouder(s) en de begeleider tijd vrij maken voor informatie-uitwisseling over het kind en voor een babbel.

Tevredenheidsgesprekken

- Tevredenheidsgesprek na één maand: gesprek tussen de ouder(s) en de begeleider met als doel de samenwerking en de eerste opvangperiode van het kind te evalueren. De afspraken gemaakt bij het wennen worden overlopen, verfijnd en bijgestuurd.
- Tussentijds tevredenheidsgesprek: gesprek tussen de ouder(s) en de begeleider; mogelijks in het bijzijn van de verantwoordelijke, waar men peilt naar de tevredenheid van de ouder over de opvang van het eigen kind en over de algemene werking en sfeer van het kinderdagverblijf.
- Eindevaluatie: gesprek tussen ouder(s) en verantwoordelijke bij het verlaten van het kinderdagverblijf om te peilen naar de algemene tevredenheid van de ouder

Ondersteunende gesprekken

Gesprekken waarbij ouders met vragen en problemen over opvoeding samen met de begeleider of verantwoordelijke op zoek gaan hoe ze dit kunnen aanpakken.

2. GROEPSACTIVITEITEN (ZIE LUIK A EN LUIK C)

SAMEN LEVEN: ACTIVITEITEN VOOR DE OUDERS

Doel

- de wederzijdse interesse en betrokkenheid tussen de verschillende leefwerelden, het thuismilieu en de kinderopvang, stimuleren en waarderen
- de band tussen ouders versterken waardoor men elkaar beter leert kennen en men de kans krijgt om (opvoedings)ervaringen uit te wisselen

Acties

Dit zijn vaak informele bijeenkomsten die op regelmatige tijdstippen plaats vinden zoals koffienamiddagen, een zomercafé, opendeurdagen, een ontbijt voor kinderen en ouders... Andere activiteiten kunnen dan weer een meer informatief karakter hebben. Zo kan je bijvoorbeeld thema-bijeenkomsten organiseren over gezondheid, voeding, zindelijkheid, ouderparticipatie of de rol van vaders in de opvoeding. Je kan ervoor kiezen deze thema's zelf voor te bereiden of je kan een specialist als spreker uitnodigen. Je kan ook beeldmateriaal gebruiken zoals bvb. de DVD 'Childcare Stories' (VBJK).

SAMEN DOEN: ACTIEF BETREKKEN BIJ DE WERKING

Doel

- kinderen een extra aanbod aanbieden
- de ouders waarderen en stimuleren in hun kennis en kunde
- de begeleiders ondersteunen in hun dagelijkse werking

Acties

- komen zingen, voorlezen, dansen, muziek maken in de leefgroep
- komen koken met de kinderen

- mee op stap gaan in de buurt
- herstellen speelgoed
- informeren en rondleiden van nieuwe ouders
- vertalen of tolken voor andere ouders

SAMEN DENKEN EN BESLISSEN: OUDERS BETREKKEN BIJ HET BELEID

Doel

- door samen te denken en te beslissen willen we beter inspelen op hun wensen en noden
- ouders denken en beslissen mee om te zorgen voor een kwaliteitsvol kinderdagverblijf

Acties

Met je team is het belangrijk vooraf duidelijkheid te scheppen over de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verschillende partners, wie welke beslissingen mag nemen en wat behoort tot de autonomie van het opvanginitiatief en wat niet. Pas daarna kan je aan de slag en kan je de ouders betrekken in bijvoorbeeld de aankoop van het speelgoed, de inrichting van de snoezelruimte of de vakantieplanning.

Tip

Spreek beide ouders persoonlijk aan om ze uit te nodigen voor een bepaalde activiteit. Uit ervaring blijkt dat papa's minder reageren op briefjes en annonces. Hou ook rekening met de eventuele andere belangrijke opvoeders (grootouders, broers en zussen).

VI VOORBEEDEN VAN INGEVULDE
FICHES EN INTERPRETATIE
VAN MOGELIJKE RESULTATEN

VOORBEELD luik A: algemene indruk voor 1 kind

Begeleider: *Nadine* Kind: *Lies*

Individuele contacten	Mama	Papa
Intake	6	1
Wennen	6	1
Breng- en haalmomenten	6	4
Informatie-uitwisseling (dagelijkse babbel)	6	3
Tevredenheidsgesprekken	6	1
Ondersteunende gesprekken	6	1
Groepsactiviteiten	Mama	Papa
Samen leven		
vb. Feesten	6	3
Koffiemiddag	2	1
Thema-avond	4	1
Opendeurdag	6	1
Ontbijt in leefgroep	6	5
Bekijken van de DVD 'Childcare Stories'		
Samen doen		
Vb. Voorlezen	1	1
Koken in leefgroep	4	1
Uitstapbegeleiding	6	4
Meehelpen inrichten		
Klussen	1	4
Ateliers		
Herstellingen	1	4
Meedenken en beslissen		
vb. Meedenken over inrichting (verfkleur)		
Opstellen programma familiedag	1	1
Oudercomité	1	1
Raad van beheer		

mogelijke antwoordcategorieën:

- 1 mama/papa was zelden aanwezig en niet actief betrokken
- 2 mama/papa was zelden aanwezig en actief betrokken
- 3 mama/papa was regelmatig aanwezig en niet actief betrokken
- 4 mama/papa was regelmatig aanwezig en actief betrokken
- 5 mama/papa was altijd aanwezig en niet actief betrokken
- 6 mama/papa was altijd aanwezig en actief betrokken

Tip

Kleur de 'actief betrokken' antwoorden (even getallen) met **fluostift**; zo krijg je snel een visueel overzicht van de gelijkenissen en verschillen tussen mama en papa.

Interpretatie van het ingevulde voorbeeld Luik A

De even getallen slaan op actieve betrokkenheid vanwege de ouders. Ze zijn in het voorbeeld vet gedrukt. Zo krijg je sneller een visueel overzicht op de resultaten.

Op deze fiche:

- Is mama duidelijk meer actief betrokken (slechts 5 keer oneven score) dan papa;
- Is mama bovendien meer aanwezig (scoort 10 keer 6, 2 keer 4, 1 keer 2);
- Is papa zelden aanwezig (scoort 11 keer 1) en niet betrokken (scoort slechts 4 keer een even getal)
- Mama is vooral betrokken op vlak van individuele contacten en samen leven; op samen doen is ze veel minder betrokken en bij meedenken en beslissen is ze helemaal niet betrokken
- Papa daarentegen is behalve de breng en haalmomenten, enkel betrokken bij het samen doen; wat daarbij opvalt is dat twee van de drie activiteiten waarbij hij actief betrokken was, passen in het klassieke stereotype van 'mannelijke' activiteiten, namelijk klussen en herstellingen.
- Op vlak van meedenken en beslissen beschikt de voorziening over een oudercomité, maar daar zijn zowel mama als papa niet aanwezig en niet betrokken.
- Mee helpen inrichten, meedenken over de inrichting van de ruimte, ateliers, opstellen programma familiedag, is hier niet van toepassing maar kunnen zeker en vast suggesties zijn voor deze voorziening!

Conclusie:

Met de participatie van de moeder, zit het wat dit kind betreft wel snor. Enkel wat betreft de elementen 'Meedenken en beslissen' is er nog wat werk aan de winkel.

De papa daarentegen, is veel minder aanwezig en als hij al aanwezig is, is hij vooral actief betrokken bij stereotiep 'mannelijke' activiteiten. We kunnen hieruit afleiden dat in de verdeling van de taken wat betreft de opvang van hun dochter Lies, de ouders een vrij klassiek rolpatroon volgen: mama neemt alle structurele momenten voor haar rekening waarbij het vooral gaat om het uitwisselen van informatie over het kind. De papa springt occasioneel bij en dan nog vooral als het gaat om stereotiep 'mannelijke activiteiten'.

Is dit een probleem? De begeleiders kunnen zich hier de vraag stellen of deze situatie het gevolg is van een bewuste keuze van de ouders, eerder het onbewuste gevolg van heersende rolpatronen in de samenleving, of het gevolg van een andere aanpak van de mama en papa vanwege het kinderdagverblijf. Belangrijk is dat de vrije keuze van de ouders wordt gerespecteerd. Tegelijk is het belangrijk dat de begeleiders ook de papa systematisch alle informatie over zijn dochter aanbieden en dat men hem blijven uitnodigen tot actieve deelname aan alle soorten activiteiten. Papa zal daardoor het signaal krijgen dat zijn actieve deelname op alle vlak welkom is.

VOORBEELD Luik B

Dagelijkse contacten met mama en papa per kind

KINDEREN	DAG 1		DAG 2		DAG 3		DAG 4		DAG 5									
	mama	papa	mama	papa	mama	papa	mama	papa	mama	papa								
Milan	afwezig		X	X	X	X	X	X	X	X	afwezig							
Emma	afwezig		afwezig		X	X	X	X	X	X	X							
Abigail	afwezig		X	X	X	afwezig		X	X	X	X							
Tristan	X	X	X	X	X	X	afwezig		X	X	X							
Tom	X	X	X	X	afwezig		afwezig		X	X	X							
Fara	X	X	X	X	X	X	afwezig		afwezig		afwezig							
Amy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Emiel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	afwezig							
Aynur	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Milo	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Ruth	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Mats	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Totaal	88	74	24	26	67	74	33	22	33	22	43	54	78	83	22			
%	89	100	78	100	44	50	66	100	78	100	44	100	33	100	33	100	22	100

Weektotaal:
 44 kinderdagen of 88 b+h momenten
 mama's: b+h: 63 van 88 of 72% i: 63 van 63 of 100%
 papa's: b+h: 34 van 88 of 39% i: 28 van 34 of 82%

b: brengen h: halen i: informatie-uitwisseling tijdens breng- of haalmoment
 Totaal: aantal kruisjes
 %: voor b en h: totaal/aantal aanwezige kinderen
 %: voor i: totaal/totaal aanwezige mama's of papa's

Interpretatie van het ingevulde voorbeeld Luik B

Je kan de resultaten verticaal en horizontaal bekijken. Wil je weten hoeveel mama's en papa's hun kinderen brachten of haalden, dan tel je de kruisjes **verticaal** onder b en h op (totaal). Als je dit totaal deelt door het aantal aanwezige kinderen dan krijg je procentueel te zien hoeveel kinderen door mama dan wel door papa werden gebracht/gehaald, per dag (%). Je kan deze resultaten ook optellen, dan krijg je een weektotaal (onderaan rechts).

Wil je weten hoe het zit met de informatiegesprekken, dan tel je het aantal kruisjes onder i verticaal op (totaal). Deel je dit totaal door het totaal aantal mama's of papa's dat die dag hun kinderen brachten dan wel haalden, dan krijg je een idee hoeveel van de aanwezige mama's en papa's een informatief gesprek hadden (%). Vergeet niet dat het hele kleine getallen zijn om percentages op te berekenen. De cijfers zijn niet wetenschappelijk representaties, maar geven wel een indicatie van de algemene tendens.

De weektotaal spreken voor zich: mama's brengen en halen hun kinderen meer dan papa's (63 keer t.o.v. 34 keer). Bovendien hebben de mama's altijd een informatie-uitwisseling met de medewerkers, de papa's iets minder (100% t.o.v. 82%).

Je kan de resultaten ook **horizontaal** bekijken: dan verschijnt het verhaal van het individuele kind. Een individueel verhaal heeft altijd een specifieke context. Je kan er dus minder de algemene tendensen uit opmaken. Wel kan je die via de individuele verhalen proberen beter te begrijpen.

In dit voorbeeld valt op dat de papa's van Tom en Milo maar op één dag de kinderen kwamen brengen en halen; daarbij vond géén gesprek plaats. In beide gevallen was de mama op hetzelfde moment aanwezig. Is er een verband? Nemen de mama's automatisch het voortouw, spreken de medewerkers makkelijker de mama's aan?

De papa van Mats verscheen niet. Weet iemand van de medewerkers waar dat aan ligt? Er kan een praktisch reden zijn, de kinderopvang ligt misschien op mama's route naar het werk.

De ouders van Abigail en Aynur hebben een evenwichtige verdeling: mama en papa komen allebei, vaak ook samen en er is altijd informatie-uitwisseling met beide ouders.

Interpretatie van het ingevulde voorbeeld Luik C

Ook Luik C kan je horizontaal en verticaal bekijken.

Tellen we de kruisjes **horizontaal**, dan hebben we een overzicht van het totale aantal mama's en papa's per activiteit. Per activiteit kan nagedacht worden waarom de activiteit al dan niet mama's en papa's op de been brengt. Waarom trekt bijvoorbeeld de opendeurdag zoveel ouders aan en het klussen zo weinig?

Hier valt op dat bij het samen leven mama's iets meer dan papa's aanwezig zijn, maar de verhouding is vrij gelijk. Bij het samen doen valt de vrij rolbevestigende verdeling op: het koken en het helpen inrichten is vooral aan de mama's besteed. Worden de papa's door de begeleiders wel voldoende uitgenodigd om hieraan deel te nemen? Moet er misschien een andere aanpak komen?

Als je Luik C **verticaal** bekijkt, kan je per kind de mama's en papa's vergelijken. 4 van de 6 mama's zijn vaak aanwezig tegenover 2 van de 6 papa's. Julie's papa is het meest aanwezig (Julie's papa heeft loopbaanonderbreking genomen), op de voet gevolgd door Kim's mama.

Er is een merkwaardig verschil tussen deze actieve mama en papa: bij de actieve mama is de papa zeer weinig aanwezig; bij de actieve papa is de partner wel nog gemiddeld aanwezig. Hebben papa's minder moeite dan de mama's om deze gezinstaak te delegeren aan hun partner? Willen mama's er sowieso bij betrokken zijn?

Een thema-avond, ontbijt, uitstapbegeleiding, meedenken over interieur... is hier niet van toepassing maar kunnen zeker en vast suggesties zijn voor deze voorziening!

] OUDERPARTICIPATIE, OOK VOOR VADERS! [

